

Європи (Ольборгської Хартії), яку було засновано в 1994 р.: Донецьк, Одеса, Нікополь, Євпаторія, Івано-Франківськ, Павлоград, Дзержинськ, Дніпродзержинськ, Бердянськ, Чернівці та інші [7].

Література

1. Владимиров В.В., Фомин И.А. Основы районной планировки : учебник. – М. : Высш. шк., 1995. – 224 с.
2. Білоконь Ю.М. Регіональне планування. Теорія і практика. – К. : Логос, 2003. – 246 с.
3. Вадимов В.М. Город и река. – Киев-Полтава : Вид-во "Археология", 2000. – 214 с.
4. Кучерявий В.П. Урбоекологія : підручник. – Львів : Вид-во "Світ", 2001. – 440 с.
5. Большаков А.Г. Градостроительная организация ландшафта как фактор устойчивого развития территории : автореф. дисс. на соискание учен. степени д-ра архитектуры. – Иркутск, 2003. – 46 с.
6. Кушніренко М.М. Значение киевских гор в проектировании исторической части Киева / Досвід та перспективи розвитку міст України : сб. научных трудов. – К. : Ин-т "ДІПРОМІСТО", 2002. – Вып. 2. – С. 134-148.
7. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.sustainable-cities.org>

УДК 630*67 Проф. І.М. Синякевич, д-р екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

ЛІСОВА ПОЛІТИКА У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ І НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Теоретично обґрунтовано принципи екологічної політики, основні постулати екологічної економіки як теоретичне підґрунтя лісової політики, принципи економічного стимулювання сталого лісочористування.

Ключові слова: принципи лісової політики, принципи екологічної політики, стале лісочористування.

Prof. I.M. Synyakevych – NUFWT of Ukraine, L'viv

Forest policy in the context of global and national problems of nature use

There are theoretically grounded Principles of Ecological Policy, main grounds of Ecological Economics as theoretical basis of Forest Policy, Principles of economical simulation of Sustainable Forest Use.

Keywords: Principles of Forest Policy, Principles of Ecological Policy, Sustainable Forest Use.

Важливим інструментом подолання глобальних екологічних загроз, що нависли над земною цивілізацією, є ефективна лісова політика, спрямована на зміцнення стійкості лісових екосистем, вирішення актуальних економічних, екологічних і соціальних проблем природочористування. Ці нагальні проблеми природочористування детально розглянуто у монографії "Лісова політика: теорія і практика" [1].

У цій роботі подано основні теоретичні положення, на які має спиратися сучасна міжнародна, національна і регіональна лісова політика, що спроможна сприяти подоланню глобальних екологічних викликів, які поставили перед земною цивілізацією у ХХІ ст. Варто звернути увагу на те, що лісову політику автор розглядає у тісному взаємозв'язку з екологічною. Вона тісно інтегрована з економічною, соціальною та аграрною політиками.

Загальні принципи лісової політики

На основі аналізу ролі політики у вирішенні глобальних екологічних проблем та узагальнення наукових досліджень у цій сфері Герман Дейлі зробив такі висновки щодо основних принципів політики: економічна політика повинна мати більше, ніж одну мету, а, відповідно, кожна окрема незалежна політика має бути пов'язана з незалежним політичним інструментом; політики повинні добиватися незалежного макроконтролю з мінімальними затратами свободи та варіативності на мікрорівні; політикам варто передбачати резерв ресурсів довкілля, коли мають справу з біофізичним навколишнім середовищем; політики повинні погоджуватися з тим, що нова політика завжди відштовхується від історично зафіксованих (відповідно до базові інституції мають не руйнуватися, а трансформуватися згідно з вимогами нової політики); політикам важливо постійно адаптуватися до умов, які весь час змінюються; політичний курс має бути спрямований на вирішення проблем, що його спричинили, з належним ефектом і з урахуванням рівня політики (муніципального, регіонального, національного) [3].

Принципи екологічної політики

На наш погляд, національна екологічна і лісова політика повинна спиратися на принципи, визнані світовою спільнотою, а також додаткові, що повною мірою враховують сучасні світові і національні особливості природокористування.

До першої групи принципів, зокрема, можна віднести ті, які визнані Європейським Союзом (ЄС). Вони відображені в пункті 2 статті 174 "Договору про заснування Європейської Спільноти" та другій статті "Договору про запровадження Конституції для Європи" (проект). Зокрема, в цьому договорі записано: "Політика Спільноти щодо довкілля має на меті досягти високого рівня захисту з урахуванням розмаїття ситуацій у різних районах Спільноти. Її належить ґрунтувати на принципі застереження та принципах: уживати запобіжних заходів; виправляти шкоду, заподіяну довкіллю, насамперед усувати її джерела; забруднювач повинен платити" [2]. Крім цього, в екологічній і соціальній політиці Україна повинна дотримуватися принципу гарантування екологічно безпечного середовища для проживання (відображено у декларації Міжнародної конференції ООН з довкілля і розвитку, яка відбулася в Ріо-де-Жанейро в 1992 р.).

Дуже важливим для екологічної політики України є принцип збереження біологічного різноманіття, що витікає із Конвенції про біологічне різноманіття (Ріо-1992), Конвенції про охорону дикої фауни і флори і природних середовищ їх перебування в Європі (Берн, 1979). Цей принцип частково відображено у Законі України "Про екологічну мережу України".

На наше переконання, у концепції національної екологічної політики повинна бути виражена підтримка міжнародної екологічної політики, спрямованої на збереження цілісності глобальної біоекосистеми Землі (відображено в "Агенді 21. Програма дій "Порядок денний на ХХІ ст.", Ріо-1992). Крім того, варто в цьому національному документі проголосити принцип збереження екологічної культурної спадщини (витікає з Конвенції про охорону

світової культурної та природної спадщини, Париж, 1972), спрямований не лише на збереження довкілля, але і духовне оздоровлення. Варто також долучити принцип прозорості екологічної політики, який витікає з декларації Міжнародної конференції ООН з довкілля і розвитку (Ріо-1992) та Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень і доступ до правосуддя із питань, що стосуються навколишнього середовища.

До другої групи принципів варто віднести ті, які теоретично обґрунтували українські науковці й мають важливе значення для забезпечення сталого розвитку національної економіки. До цієї групи принципів рекомендуємо віднести такі: принцип урахування взаємозв'язків між екологічною, економічною, соціальною і духовною сферами суспільного розвитку; принцип підтримки запасу поновлюваного природного капіталу; принцип пріоритетності екологічної безпеки; принцип трансформування зовнішніх негативних екологічних ефектів в екологічні витрати; принцип економічного стимулювання продукування позитивних зовнішніх екологічних ефектів; принцип однаково справедливої екологічної політики щодо відтворення, охорони і використання природних об'єктів різних форм власності (цей принцип є особливо важливим для творення ефективної лісової політики) [1].

Основні постулати екологічної економіки як теоретичне підґрунтя лісової політики

Аналіз наукових праць зарубіжних і вітчизняних енвайроекномістів дав змогу виокремити основні постулати, які найповніше розкривають суть екологічної економіки:

1. Економіка є відкритою підсистемою скінченої природної екосистеми (довкілля), з якою вона органічно взаємопов'язана. Вона пройшла тривалий шлях розвитку від ери, коли основним лімітним чинником економічного розвитку був капітал, створений людиною, до сьогодення, коли таким обмежувальним чинником став природний капітал [4, с. 57].

2. Класична економічна теорія, яка неадекватно відображає складні економічні, екологічні та соціальні процеси, які відбуваються на теренах земної цивілізації, стимулювала економічну діяльність, що призвело до сучасного критичного стану земної біосфери та світової економіки [4].

3. Сучасна ринкова економічна система, яка базується на неокласичній економічній теорії і не враховує обмеженості ресурсів довкілля і асиміляційної здатності земної біосфери та глобальних екологічних загроз, не здатна вирішувати проблему оптимального розвитку світової економіки в умовах багатоаспектних екологічних обмежень. З цього приводу Герман Дейлі розмірковує так: "Ринок, звичайно ж, функціонує тільки в межах економічної підсистеми, де він робить єдину річ – вирішує проблему розміщення ресурсів шляхом надання необхідної інформації і стимулу. Якраз це він робить дуже добре. Що він не робить – так це не вирішує проблему масштабу і оптимального розподілу. Нездатність ринку вирішити проблему справедливого розподілу загальноновизнана, а от його нездатність вирішити проблему оптимального або навіть сталого масштабу усвідомлюється не настільки" [4, с. 59].

4. Масштаб світової економіки повинен обмежуватися регенеративною та поглинальною спроможністю екосистеми (екологічної сфери). Оптимальний масштаб економічної сфери "повинен бути сталим, а економічна підсистема не повинна перевантажувати екосистему до точки зменшення життя в майбутньому" [4, с. 9].

5. У системі оподаткування акценти повинні бути зміщені з оподаткування доходу (доданої вартості) на потік матеріальних ресурсів (те, до чого вартість додається) [4-6].

Економічне стимулювання сталого лісокористування

Лісова політика має бути спрямована на посилення стимулювання сталого лісокористування. Досягти цього можна лише тоді, коли вона буде опиратися на мережу правил, які ми назвали принципами економічного стимулювання сталого лісокористування. Принципи економічного стимулювання сталого лісокористування – це ідеальна модель економічних відносин у галузі лісокористування, яку цілковито не втілено в життя в жодній країні світу, ле до якої необхідно намагатися наближатися. Такими принципами, на нашу думку, є: орієнтація системи інструментів лісової політики на досягнення максимальної величини економічного, екологічного та соціального ефектів від лісокористування; трансформації негативних зовнішніх економічних, екологічних і соціальних ефектів, що утворюються в процесі лісокористування, на внутрішні (екологічні витрати); посилення стимуляційних функцій інструментів лісової політики зі врахуванням взаємозв'язків між окремими компонентами лісових ресурсів; регіональної диференціації стимуляційного впливу інструментів лісової політики.

Принцип орієнтації системи інструментів лісової політики на досягнення максимальної величини економічного, екологічного та соціального ефектів від лісокористування передбачає формування системи економічного стимулювання, яка була б спрямована на отримання максимального інтегрованого ефекту від відтворення і використання лісових ресурсів.

Принцип трансформації негативних зовнішніх економічних, екологічних і соціальних ефектів, що утворюються в процесі лісокористування, на внутрішні (екологічні витрати) передбачає трансформацію нормативної екологічної шкоди (ерозії лісових ґрунтів, пошкодження і знищення лісових рослин, послаблення корисних властивостей лісу тощо), яка допускається екологічними стандартами, в екологічні витрати шляхом введення екологічного податку за екологічну шкоду в лісогосподарському і лісозаготівельному виробництвах.

Принцип посилення стимуляційних функцій інструментів лісової політики зі врахуванням взаємозв'язків між окремими компонентами лісових ресурсів передбачає втілення в життя лісової політики, яка б унеможливила економічне стимулювання інтенсивного відтворення і використання одного із компонентів лісових ресурсів на шкоду іншим і враховувала різноманітні взаємозв'язки між окремими компонентами лісових ресурсів.

Принцип регіональної диференціації стимуляційного впливу інструментів лісової політики передбачає врахування екологічної вразливості лісових екосистем Карпат і Криму, забрудненості радіонуклідами лісів Полісся та еколого-економічних умов лісокористування в окремих регіонах. Зокрема, лісову політику щодо стимулювання раціонального лісокористування в Україні доцільно здійснювати зі врахуванням екологічного, економічного і соціального значення лісів Степу і Лісостепу.

Література

1. **Лісова політика**: теорія і практика / під ред. І.М. Синякевича / Синякевич І.М., Соловій І.П., Врублевська О.В. та ін. : монографія. – Львів : ЛА "Піраміда", 2008. – 612 с.
2. **Конституційні акти** Європейського Союзу. Частина 1 / під ред. Т. Качки / упорядник Г. Друзенко. – К. : Вид-во "Юстиніан", 2005. – 512 с.
3. **Ecological Economics** Principles and Applications/ Herman E. Doly and Jochuc Farley Island. Press Washington, Covelo, London, 2003. – 455 p.
4. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку : пер. з англ. – К. : Інтелсфера, 2000. – 312 с.
5. Синякевич І. Інструменти екополітики: теорія і практика. – Львів : ЗУКЦ, 2003. – 188 с.
6. Синякевич І.М., Олійник О.І. Методи екологізації податкової системи // Фінанси України. – 2002. – № 1. – С. 28-33.

УДК 712 (477-25)

*Проф. С.Б. Ковалевський, д-р с.-г. наук;
ст. викл. І.О. Сидоренко; аспір. А.Л. Соботович –
Національний аграрний університет, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ГОЛОСІЇВСЬКОГО ПАРКУ ІМЕНІ М.Т. РИЛЬСЬКОГО

Унаслідок здійсненого дослідження визначено типи ландшафтів Голосіївського парку і стадії їхньої дигресії та запропоновано заходи для поліпшення його ландшафтно-планувальної структури. Також оцінено і визначено відповідність характеристик парку статусу парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва та сучасним вимогам рекреації.

Ключові слова: тип ландшафту, рекреаційне навантаження, стадія дигресії, догляд за насадженнями

*Prof. S.B. Kovalevskyi; senior lecturer I.O. Sydorenko;
post-graduate A.L. Sobotovych – National agrarian university, Kiev*

Features of landscape planning structure in Golosiivskyi park by the name of M.T. Rilsckyi

As a result of the research in Golosiivskyi park the types of landscapes and the stages of their digression were determined. It was proposed the measures for improvement of its landscape planning structure. Also it was measured and determined the accordance of characteristics of the park to its status of the memorial park of the park-garden art and to the current recreation demands.

Keywords: the type of landscape, recreation.

Ландшафт парків – це своєрідний приклад географічного ландшафту. Елементи географічного ландшафту (форми рельєфу, водойми), а також будівельні споруди (мости, дороги, майданчики, малі архітектурні форми) разом